

Vista general de les cascades de Sant Miquel del Fai. PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT

El reportatge d'un temps i d'un país

JOAN
GARÍ

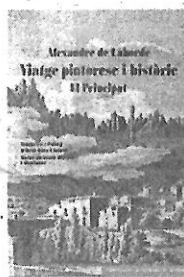
A partir del *Voyage pittoresque et historique de l'Espagne* (començat a publicar el 1806), d'Alexandre de Laborde,

l'Abadia de Montserrat va traduir i publicar l'any 1974 les parts corresponents als Països Catalans, que ara ha reimprès. En realitat, l'obra de Laborde –tot un clàssic de la literatura de viatges– privilegia ostensiblement el recorregut per Catalunya i el País Valencià, que ocupen quasi la meitat del text total. La visió de les illes Balears, però, no correspon al *Voyage*, sinó que està tret d'un altre llibre de Laborde, *Itinéraire descriptif de l'Espagne* (començat a publicar l'any 1808), aquesta vegada sense les magnífiques il·lustracions que

acompanyaven el primer títol citat.

Laborde era un il·lustrat fascinat per les gents i els paisatges de la península Ibèrica. Fins i tot va tindre el plaer de posar els seus coneixements al servei de Napoleó, a qui va acompanyar quan l'ambiciós emperador va voler ocupar Espanya, amb els resultats ja coneguts. Gràcies al *Voyage*, que podria ser perfectament una de les ara corrents guies turístiques, Laborde va donar a conèixer al públic europeu culte un territori que, separat de la civilització i de la modernitat per la barrera dissuasiva dels Pirineus, devia despertar en aquest públic unes resonàncies i uns suggeriments intensament evocadors.

Laborde s'hi fa acompanyar per un estol de meticulosos il·lustradors. Quan arriba a un paratge "pintoresc", s'hi pren el seu temps. Parla amb pas-



VIATGE
PINTORESCI
HISTÒRIC
(2 VOLUMS)

ALEXANDRE DE
LABORDE
PUBLICACIONS DE
L'ABADIA DE
MONTSERRAT
280 PÀG./105 €
(LLIBRES ILLUSTRATS)

sí de la història del lloc i de la personalitat dels seus habitants, i en deixa una superba imatge per a la posteritat. Sobre Barcelona, per exemple, ens recorda que "resistí a Felip V [el 1714] fins a l'últim extrem i sostingué l'esforç conjunt dels exèrcits francesos i espanyols". I afegeix: "Tot i blasmar l'error dels catalans, hom no es pot privar d'admirar-ne la valentia i la fermesa".

Montserrat, paratge d'excepció

Laborde és el primer, per cert, a reproduir amb detall l'entorn de les muntanyes de Montserrat, amb el monestir i l'interior de l'església, els claustres o les ermites. El document té un valor incalculable perquè ens mostra com era el lloc abans que els francesos l'incendiaren l'octubre del 1811. Laborde s'exalta al davant de la

muntanya, que defeneix com "un dels llocs més extraordinaris que hom pugui veure, i per això mateix dels més difícils de descriure". Fa treballar intensament els seus dibuixants per dedicar-hi una munió de planxes, que descriuen perfectament l'esquerpa monumentalitat de l'emplaçament. No s'està, igualment, de referir-se amb admiració a la seua història, incloent la mítica fundació del monestir, atribuïda al més peculiar dels meus homònims, antecessors, fra Joan Garí (o, com diu ell, frèrre Jean Guarin).

Laborde no bada, però, ni es deixa impressionar per qualsevol cosa. El seu ull ve amb un acurat manual d'instruccions. No li interessa, per exemple, ni el Romànic ni el Barroc, i es pot dir que odia profundament el Neoclàssic. El seu estil predilecte és el Gòtic, i també li interessen les ruïnes gregues, romanes o àrabs. Per això s'extasia davant de llocs concrets, com el monestir de Poblet o els circs i teatres romans de Tarragona o Sagunt.

Poca perspicàcia lingüística

En la qüestió lingüística, però, no és gaire perspicax. Es limita, més aviat, a reproduir els mites vigents a l'època: defineix el català, el valencià i el mallorquí com tres llengües diferents. Les dues primeres les considera dialectes de "l'antiga llengua llemosina o provençal", diferenciant-se només en el fet que "el català ha manllevat més de la llengua francesa moderna que no el valencià, el qual, amb preferència, ha adoptat expressions castellanes". Sobre el Regne de València afegeix que "aquest país és, potser, l'únic d'Europa en el qual una llengua vulgar s'hagi transmès i conservat, sense alteracions, des de fa prop de sis segles". També de llemosina reputa la llengua de les Balears, que se li representa amb "rastres dels grecs, del llatí, de l'àrab, del català, del llenguadocià i del castellà", i encara "hom hi troba mots siríacs, cartaginesos i vàndals o gots" [sic].

Més enllà de la confusió idiomàtica, però, el *Viatge* d'Alexandre de Laborde segueix sent una obra formidable. L'intens reportatge d'un temps i un país que hi ha quedat fixat per sempre. ♦♦